

KEKSALAR VA HARAKATSIZ BEMORLARDA YOTOQ YARALAR PARVARISHI

Siyob Abu Ali ibn Sino nomidagi Jamoat salomatligi texnikumi
SAYFIYEVA NILUFAR ASLIYEVNA

Annotatsiya: Keksalar va harakatsiz bemorlarda yotoq yaralar paydo bo'lish sabablari, ularni vaqtida bartaraf etish chora tadbirlari va bunday holatlar yuzaga kelganda hamshiralardan talab qilinadigan amalyotlarga mo'ljallangan.

Аннотация: О причинах пролежней у пожилых и малоподвижных больных, мерах по их своевременному устранению. Он предназначен для операций, необходимых медсестрам в таких ситуациях.

Abstract: About the causes of bed sores in the elderly and immobile patients, measures to eliminate them in a timely manner. It is intended for the actions required of nurses when such situations occur.

Terining o'ziga xos funksiyalarni bajarib turishi sog'liqning eng muhim sharti hisoblanadi. Teri o'z funksiyalarini to'g'ri bajarishi uchun badan terisini ozoda tutish va turli zararlanishlardan saqlash zarur. Kasallik odam organizmining barcha a'zolari va tizimlari faoliyatini izdan chiqaradi. Kasal holdagi organizm teriga nisbatan ortiqcha talablar qo'yadi, shunga ko'ra bemor ozodalikka rioya qilishining ahamiyati ortadi. Badan terisini yog' va ter bezlarining ajratmalari, muguz tangachalar, mikroblar va chang-g'uborlar ifloslantiradi. Международный научный журнал № 6 (100), часть 1 «Новости образования: исследование в XXI веке» январь, 2023 г 116 Statsionarda yotgan bemorlar haftada bir marta gigiyenik vanna yoki dushda cho'miltiriladi. Vanna yoki dush tavsiya etilmaydigan hollarda bemor badani har kuni nam sochiq bilan artiladi. Yuz va bo'yinni har kuni yuvib turish lozim. Agar bemorga turish mumkin bo'lmasa, u holda hamshira va sanitarka uni bulutcha (gubka) vositasida ko'zadan suv quyib yuvintiradi. Oyoqlarni har kuni kechqurun iliq suv bilan sovunlab yuvish zarur. Yotadigan tartibdagi bemor oyoqlarini (karavotga tog'ora qo'yib) haftasiga 2–3 marta yuvib turadi. Qo'ltiq sohalari, chov burmalari, ko'krak ostidagi teri burmalari, ayniqsa ko'p terlaydigan va semiz odamlarda tez-tez yuvib turishni talab qiladi. Aks holda, bu sohalarning terisi bichiladi, bunda terining himoya qobiliyati pasayadi va mikroblar namlanib turadigan teri orqali organizmga kirib kasallik paydo bo'lishiga imkon yaraladi. Yotoq yara – tananing ma'lum bir qismi doimiy bosim ostida bo'lib, shu yerda qon aylanishining buzilishi natijasida rivojlanuvchi terining yarali – nekrotik zararlanishi hisoblanadi. Uzoq vaqt chalqancha yotishga majbur bo'lgan ahvoli og'ir bemorlarda aksari yotoq yaralar

paydo bo'ladi. Yotoq yaralar eng ko'p paydo bo'ladigan soha dumg'azadir. Kamroq hollarda ular kurak, tovon, ensa, tirsak, quymich do'mboqlari va suyak bilan to'shak orasida yumshoq to'qimalar uzoq vaqt bosilib turadigan sohalarda paydo bo'ladi. Terining shu sohalariga bosim tushishi, qon aylanishining kamayishiga va to'qimalarning qon bilan yetarli darajada ta'minlanmasligiga olib keladi.

Yotoq yaralarning paydo bo'lishiga qoq suyak bo'lib oriqlab ketish, yurak faoliyati susayib, qon aylanishining yetishmay qolishi, markaziy nerv sistemasi kasalliklari (orqa miyaning travmatik shikastlanishi), shuningdek qandli diabet sabab bo'ladi. Markaziy nerv tizimi kasalliklarida paydo bo'ladigan yotoq yaralar juda tez, xastalik boshlangandan keyin bir necha soat ichida avj oladi, qandli diabetga uchragan bemorlardagi yotoq yaralar esa juda uzoq davom etadi va ularni davolash qiyin bo'ladi. Yotoq yaralar asta-sekin, ko'pincha bemorning o'zi ham sezmaydigan holda avj oladi. Ular quruq (mumifikatsiya) va infeksiya tushishi natijasida yiringli yoki irigan bo'ladi. Avvaliga teri qizarib, so'ngra yiring bilan to'lgan pufakchalar yuzaga keladi. Ular davolansa, yoriladi, bunda terining so'rg'ichli qavati ochilib qolib, rangi asta-sekin xiralashadi va jonsizlanish vaqtiga kelib, deyarli qorayadi. O'lgan to'qimalar ko'chib tushadi va yotoq yaraning ichkarisida aksariyat suyak ko'rinib qoladi. Darmonsiz bemorlarda yotoq yaralarning tez avj olishi umuman qon zararlanishiga va ba'zan o'limga sabab bo'ladi. Bo'limga yotoq yaralari ko'payib ketgan bemor yotqizilgan bo'lsa, shifokor ko'rsatmalari bo'yicha mahalliy va umumiy ta'sir qiluvchi vositalar bilan alohida davolash talab etiladi. Davolash. Pufakchalar paydo bo'lganda ularga brilliant yashilining spirtdagi eritmasini surtish, so'ngra quruq bog'lam qo'yish lozim. Nekroz chegaralangandan so'ng nekrozlangan to'qimalar olib tashlanadi va jarohat 1% li kaliy permanganat eritmasiga botirilgan steril salftetka bilan berkitiladi. Bog'lam kuniga 2–3 marta yangilanadi. Jarohat tuzala

Международный научный журнал № 6 (100), часть 1 «Новости образования: исследование в XXI веке» январь, 2023 г 117 boshlaganda Vishnevskiy malhami, peruan va paxta moyining aralashmasi, sintomitsin emulsiyasi va boshqa malhamli bog'lamlarga o'tiladi. Shifoxonada yotgan bemorlarda yotoq yaralar paydo bo'lishi, parvarishning yomonligidan darak beruvchi dalildir. Yotoq yaralari har qanday yoshdagi odamlarda paydo bo'lishi mumkin, agar ular tananing holatini mustaqil ravishda o'zgartira olmasalar. Masalan, to'shakda yoki kreslo-kachalkaga mixlanib qolgan bo'lsalar. Yotoq yaralarini davolash va oldini olish kasal odamga g'amxo'rlik qilish bo'yicha kompleksli chora-tadbirlardir. Yotoq yaralarini davolashdan ko'ra ularni oldini olish osonroq.

Teri muhim organ bo'lib, uning yordamida inson tanasining yaxlitligi, tananing ichki muhitining barqarorligi saqlanib qoladi. Teri epidermis va terining o'zi - dermisdan iborat bo'lib, unda qon tomirlari, yog' va ter bezlari, asab tugunlari mavjud. Teri orqali kislorod asosan epidermis hujayralarini yetkazib berishga o'tadi. Terini himoya qilish uchun uni toza, elastik va uzluksiz qon bilan ta'minlash kerak. Agar ushbu shartlardan biri yoki bir nechitasi bajarilmasa, turli xil teri kasalliklari paydo bo'lishi mumkin. Yotoq yaralari inson salomatligi uchun terining normal ishlashi uchun eng xavfli kasalliklardan biridir.

Yotoq yaralarini davolash va oldini olish kasal odamga g'amxo'rlik qilish bo'yicha kompleksli chora-tadbirlardir. Yotoq yaralarini davolashdan ko'ra ularni oldini olish osonroq.

Yotoq yaralari paydo bo'lishining oldini olishning eng yaxshi usullari bu tananing holatini tez-tez o'zgartirish va terini ehtiyotkorlik bilan parvarish qilishdir. Yotoqda yotgan bemorlarni har 2 soatda aylantirish yaxshidir. Kasallarga g'amxo'rlik qiluvchilar qizarish yoki rang o'zgarishining dastlabki belgilarini ko'rish uchun har kuni terini diqqat bilan tekshirishlari kerak. Oddiy teriga xos bo'lmagan har qanday pigmentatsiya yotish holatini o'zgartirish vaqti kelganligini ko'rsatadi. Bundan tashqari, sirt to'qimalariga yumshoq massaj qilish tavsiya etiladi. Bu terida va teri osti yog'ida qon va limfa turg'unligini oldini oladi.

Yotgan bemorni to'g'ri parvarish qilishning quyidagi oddiy qoidalari, yotoq yaralarini keltirib chiqaruvchi terining haddan tashqari ishqalanishini qo'zg'atmaslikka yordam beradi:

- Bemorni bir o'zingiz tortib olmang.
 - Siz bemorning ostidan ichki kiyimlarni tortib ololmaysiz, ayniqsa ho'l bo'lsa
 - Bemor ostida tuvakni silkitmaslik kerak, avval uni ko'tarish kerak.
 - Zaif bemorlarga o'tirish yoki yarim o'tirish holatini berishga harakat qilish tavsiya etilmaydi. Ularning mushaklarning faolligi bu holatda qolish uchun yetarli emas va ular asta-sekin siljishni boshlaydilar. Oyoqlarda to'xtash uchun har qanday moslama sirpanishning oldini oladi.
- Yotoq yaralarini oldini olish uchun yotoq yaralariga qarshi matraslardan foydalanish yaxshi. Ularning tuzlishi bemorning vazniga qarab matrasdagi bosimni tartibga solish orqali terining qo'llab-quvvatlovchi yuzasi maydonini ko'paytirishga imkon beradi. Muntazam, optimal ravishda har 5 daqiqada bir marta, to'shakning turli qismlarida bosimning o'zgarishi, shuningdek, to'shak bilan aloqa qiladigan terining turli qismlarida bosimning o'zgarishiga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. file:///C:/Users/Dilmurod/Downloads/Xasanova+Fazilat+Muhammadovna
2. <https://medelement.com/uz/materials/534897641634808245/fighting-bedsore-the-basics-of-bedridden-care-uz>